KEHF 65-82. ÂYETLER (2)

(...dünden devam)

Kur’ân’da anlatılan Musa ve salih kul öyküsünün içerdiği derslere şöyle özetlenebilir:

1) Her bilenin üstünde bir bilen vardır. Toplum düzeni için gerekli olan şerîat yanında bir de herkesin kavrayamayacağı manevî bilgi mevcuttur. Allah, şerîat bilgisini, peygamberlikle görevlen-dirdiği kimselere verir. Hakikat bilgisini dilediği kuluna verir. Şerîat bilgisi, peygamberden sonra rivayet yoluyla veya okuyarak öğrenilir. Hakikat bilgisi öğrenme ile değil, keşif yoluyla ruha akar. Bu, Allah'ın kuluna hediyesidir.

2) Şerîat bilgisince yanlış görünen birçok şey, hakikat bilgisince doğru ve yerindedir. Çünkü şerîat bilgisi görünüşe, hakikat bilgisi herşeyin içyüzüne göredir.

3) Olaylarda Allah'ın hikmetleri vardır. İnsanın kötü gördüğü birçok şey, aslında iyidir. Ancak içyüzünü bilmediği için insan onu şer sanır. Bu bakımdan başa gelen olayları Allah'ın hikmetine havale edip sabretmeli ve sonunda onun hayırlı olacağını düşünmelidir.

4) İlim öğrenmek için gerektiğinde başka yerlere gitmeli ve yol zahmetine katlanmalıdır.

5) Yola giderken yanına bir arkadaş almak, arkadaşla yola gitmek uygundur.

6) Hocası rütbe itibariyle kendisinden aşağı da olsa, öğrencinin hocasına saygı göstermesi, ona itiraz etmemesi gerekir. Nitekim Mûsâ, kendisinden aşağı derecede olan Hızır'a tâbi olmuş, ona saygı göstermişti.

7) Bir malın, büyük bir bölümünü kurtarmak için cüz'î bir bölümünü telef etmek caizdir. Nitekim

Hızır, gemiyi kurtarmak için bir bölümünü yaralamıştı.

8) Büyük bir fesattan korunmak için küçük bir fesat işlenebilir. İslâm bilimlerinde bu eyleme ehven-i şer denilir. Nitekim Hızır, ebeveyni kurtarmak için onların çocuğunu öldür-müştü.

9) İnsanın bilmediği bir şeyi hemen inkâr etmemesi, düşünüp içyüzünü öğrenmesi gerekir.

10) Verilen söze, kesilen şarta uymak,

11) Hatâdan özür dilemek gerekir.

12) Çocuklarını Allah'ın rahmet ve gözetimine ısmarlamak, onların geleceklerini düşünmek lâzımdır. Nitekim geriye kalan çocuklarını düşünerek onlar için duvarın altında para saklamış olan kişi, salih bir insan olarak nitelendirilmiştir.

13) Hızır, düzelttiği duvara karşılık ücret almamıştı. İşte mürüvvet sahibi insan da yaptığı her iyilikten hemen karşılık beklememeli, iyiliği Hak rızâsı için yapmağa çalışmalıdır.

14) Bir binâyı ve eşyayı korumak, bakımını yapmak, onarmak, yıkılmaya yahut bozulmaya terk etmemek lâzımdır.

Müfessir Kāsimî Kıssada buna benzer birçok ders ve ibretleri saymaktadır (Bkz. Kāsimî, Mehâsinu't-Te'vîl: 11/4084-4085).

***